

TAG UWCH

1000N60-1

DYDD IAU, 15 MEHEFIN 2023 – BORE

CYMRAEG: IAITH GYNTAF – U2 uned 6
Gwerthfawrogi Llenyddiaeth a'r Gymraeg mewn Cyd-destun
(Papur Ysgrifenedig)

2 awr

1000N601
01

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Llyfryn ateb 16 tudalen CBAC (pinc).

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion yn y llyfryn ateb a ddarperir ar wahân.

Pan fo gofyn i chi fynegi barn neu safbwynt, dylech roi eich rhesymau drostynt a chyfeirio at farn eraill lle bo'n briodol.

Dylech ddefnyddio termau beirniadaeth lenyddol a dyfyniadau.

Bydd y marcio yn ystyried ansawdd eich iaith a'ch mynegiant yn eich atebion.

Dylech dreulio **1 AWR** ar Adran A ac **1 AWR** ar Adran B.

Cofiwch dreulio amser digonol yn cynllunio eich atebion.

Ni chaniateir defnyddio geiriaduron yn yr arholiad hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Dangosir nifer y marciau sydd ar gael mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn.

Atgoffir chi mai papur synoptig yw hwn ac felly bydd yn profi gwybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau a ddatblygwyd wrth astudio'r pwnc.

ADRAN A – GWERTHFAWROGI LLENYDDIAETH

1. Darllenwch yn ofalus y gerdd ‘Arfordir’ gan Megan Elenid Lewis. Cerdd yw hi sy’n sôn am daith gerdded ar hyd llwybr yr arfordir o’r Borth i Aberystwyth gan gerdded heibio Traeth Wallog.

Ysgrifennwch **draethawd** yn dadansoddi **cynnwys** ac **arddull** y darn. Wrth ddadansoddi dylech gofio:

- defnyddio **termau beirniadaeth lenyddol** a **dyfyniadau**
- cyfeirio at **weithiau llenyddol eraill** sydd yn ymdrin â **thema** neu **themâu** tebyg gan drafod a yw’r ymdriniaeth yn debyg neu’n wahanol.

(Gallwch gyfeirio at weithiau Cymraeg perthnasol a ddarllenwyd neu a welwyd yn ogystal â thestunau a astudiwyd gennych.) [40]

Arfordir

Ei chlywed wnes, o bell
yn chwerthin gyda’i chriw,
ei llais yn gyllell
trwy wynt y môr.

Safwn innau yno
yn gwrthod symud,
yn gwrthod coelio
bod hon â’i *North Face* drud
yn gwarafun bro fy mebyd.

Syllais arni,
pwysio’n nes at destun ei sbri:
TRAETH WALLOG ¼ MILLTIR

‘What does that even mean?’
Jyngl o lythrennau,
cawdel ar bostyn pren.

Dau lwybr oedd,
dau ddewis yn oes oesoedd.

I lawr i’r traeth yn dawel,
yn ddall, yn ddiddeall,
ymddiheuro mwy neu lai
am drybini dybryd ein bod
cyn oedi, ar y tir draw
i glicio, tapio,
postio’r profiad ar byrth y We.

Dyma’r stwff sy’n tanio’r dydd.

Llwybr serthach oedd y llall
 yn nadreddu'n droellog
 tua'r clogwyn
 lle byddai'n rhaid dringo,
 chwysu, cydio yn y cerrig llac
 i ddangos i hon a'i chriw
 bod y tonnau'n dal i dorri
 ar draeth ein hiaith
 islaw.

Dal ati wedyn
 dros y twyni, heibio'r dibyn
 a theimlo'r hesg yn gwau'n hanesion
 yn rhaffau praff am ein coesau,
 lle daw hithau trwy'r heli
 i holi
 pwy'n union oedd y Brenin,
 a *Seithennyn, a'i strach?

Oddi yno, eu tywys
 gan bwyll bach,
 yn griwied bodlon, parod
 hyd y lôn i lawr i'r *Sarn
 lle daw hithau yn ei *selfie*
 i ryfeddu
 at ruddin dwfn
 y boncyffion brau.

Dau llwybr oedd,
 dau ddewis yn oes oesoedd.

Oedais, cyn mentro ati,
 roedd hon yn haeddu gwybod
 nad yno i ddangos y ffordd
 y mae'r arwyddion

ond dangos hefyd ein llwybrau,
 ein hanes, a'n holion.

*Seithennyn – cyfeiriadaeth at gymeriad yn chwedl 'Cantre'r Gwaelod'
 *Sarn – llwybr cerrig

ADRAN B – Y GYMRAEG MEWN CYD-DESTUN

2. Lluniwch **fwletin newyddion** yn seiliedig ar y wybodaeth isod.

Bydd angen i chi flaenoriaethu, dewis a dethol ffeithiau addas, rhoi trefn arnynt ac ysgrifennu'n gryno ac yn bwrsasol. Gallwch hefyd dynnu ar eich gwybodaeth bersonol pan fo'n briodol. [40]

Bwletin 1 pm, Bwletin nesaf am 2pm

Chwaraeon

- Seintiau Newydd (TNS) – Pencampwyr Cynghrair Cymru
- Gêm olaf y tymor – curo'r Bala 2-1
- 12fed tro i fod yn bencampwyr
- TNS – unig dîm gyda phêl-droedwyr llawn amser yn y gynghrair
- Cynghrair Cymru – sefydlu 1992
- 4 tîm gorau y gynghrair yn chwarae yng nghystadlaethau Ewrop (Cynghrair y Pencampwyr a Chynghrair Ewropa)
- Poblogrwydd y gynghrair – cynnydd o 3% o ran torfeydd y llynedd
- Prif dimau Cymru yn chwarae yng nghynghreiriau Lloegr – Caerdydd, Abertawe, Casnewydd a Wrecsam

Eira

- Anawsterau mawr i Geredigion
- Cymunedau gwledig wedi eu hynysu
- Anifeiliaid – amaethwyr yn poeni
- Gwyntoedd a lluwchfeydd
- Hyd at 1,000 o gartrefi yn ardal Tregaron heb drydan ers 48 awr

Prif Arolygydd Rowland Hughes, Heddlu Dyfed Powys:

- Cynghorion – peidio â mentro allan a theithio
- Amgylchiadau peryglus

Dafydd Evans, cynrychiolydd Dŵr Cymru:

- Problemau – pibellau wedi rhewi a pheirianwyr yn methu â chyrraedd

Enwebiad am *Oscar*

- Enwebiad – ffilm Gymraeg, *Y Dadeni*, cyfarwyddwr Terry Davies
- Prif actorion: Daniel Miles ac Angharad Griffiths
- Ffilm wedi ei seilio ar ysbïwr o Gymru a oedd yn gweithio i'r Almaen yn ystod yr Ail Ryfel Byd
- Ffilmiau Cymraeg wedi eu henwebu ond dim un ffilm Gymraeg wedi ennill *Oscar*
- Ffilmio – yng Nghymru a'r Almaen
- 20 categori a mwy i'r *Oscars* e.e. y ffilm orau mewn iaith dramor

Sylwadau Terry Davies:

- anrhydedd a chlod cael enwebiad
- arwydd o safon a safle'r diwydiant ffilmiau yng Nghymru

Adroddiad ar ieithoedd lleiafrifol

- Cyhoeddi Adroddiad gan Sefydliad Rhyngwladol Prifysgol Hafren
- Casgliad – manteision trochi plant yn yr iaith lleiafrifol yn gynnar iawn (Cyfnod 0 i 3)
- Angen buddsoddi fwyfwy i hyrwyddo'r iaith
- Gwaith ymchwil – e.e. Catalwnia a Gwlad y Basg – dangos bod troi iaith pob ysgol gynradd i'r iaith 'lleiafrifol' yn llwyddo – rhoi dewis yn y sector uwchradd
- Hanfodol darparu deunyddiau i rieni e.e. apiau rhyngweithiol ac animeiddiedig
- Cynyddu'r cyfleoedd i blant glywed yr iaith – gweithgareddau cymunedol ac amlgyfrwng
- Manteision addysgol i siarad dwy iaith
- Erbyn 2030 – 50% o ddisgyblion 7 oed mewn addysg Gymraeg

DIWEDD Y PAPUR

TUDALEN WAG

TUDALEN WAG